

BARBARA WOJŃSKA

Wydział Teologiczny

Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego, Warszawa

## WIZERUNEK MEDIALNY FREDDIEGO MERCURY'EGO NA PODSTAWIE FILMU *BOHEMIAN RHAPSODY* RAPORT Z BADANIA ANKIETOWEGO<sup>1</sup>

**Słowa kluczowe:** Freddie Mercury, wizerunek medialny, *Bohemian Rhapsody*, muzyka, film, biografia, manipulacja

1. Wprowadzenie. 2. Metodologia badania. 3. Prezentacja wyników badania. 4. Omówienie wyników badania. 5. *Bohemian Rhapsody* a wizerunek Mercury'ego – wnioski. 6. Aneks: Kwestionariusz pytań do badania ankietowego

### 1. WPROWADZENIE

*Bohemian Rhapsody* jest filmem brytyjsko-amerykańskim w reżyserii Bryana Singera, opowiadającym o dziejach zespołu Queen, w tym głównie o wokaliście – Freddie Mercury. Światowa premiera miała miejsce 24 października 2018 r., a 9 dni później dzieło weszło do polskich kin. Tuż po pojawieniu się na ekranach *Bohemian Rhapsody* pobiło rekordy oglądalności, zyskując miano najbardziej dochodowego filmu biograficznego w historii (według statystyk z grudnia film zarobił na całym świecie 608,7 mln dolarów, w tym 175 mln w samym USA – ponad 400 mln więcej niż kolejny w rankingu *Straight Outta Compton* z 2015 r.)<sup>2</sup>. Producentami dzieła są między innymi Brian May i Roger Taylor – gitarzysta i perkusista grupy Queen.

---

<sup>1</sup> Artykuł powstał z wykorzystaniem pracy licencjackiej zatytułowanej: *Artysta, Ekscentryk, Geniusz – Wizerunek medialny Freddiego Mercury'ego na podstawie biografii autorstwa Lesley-Ann Jones i filmu „Bohemian Rhapsody”*, napisanej i obronionej przez autorkę niniejszego artykułu na kierunku dziennikarstwo i komunikacja społeczna, na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie.

<sup>2</sup> A. Siennica, *Bohemian Rhapsody – oto najlepiej zarabiający film biograficzny. Jest rekord*, datapublikacji: 17.12.2018, <https://naekranie.pl/aktualnosci/bohemian-rhapsody-oto-najlepiej-zarabiajacy-film-biograficzny-jest-rekord-3865694> (dostęp: 02.03.2019).

Produkcja w 2019 r. zdobyła szesnaście nominacji oraz piętnaście nagród filmowych. Wśród głównych wyróżnień znalazły się cztery Oscary (za najlepszy: montaż, dźwięk, montaż dźwięku i dla najlepszego aktora pierwszoplanowego), dwa Złote Globy (najlepszy film dramatyczny, najlepszy aktor w filmie dramatycznym) oraz dwie nagrody BAFTA (najlepszy aktor i najlepszy dźwięk)<sup>3</sup>.

Mimo tak wielu sukcesów, film spotkał się ze sceptycznymi opiniami krytyków. Jeden z nich w amerykańskim czasopiśmie „Variety”, napisał: „Pomimo elektryzującego tematu, film jest bardzo konwencjonalny, idzie na łatwiznę, przemykając przez kolejne wydarzenia, zamiast bardziej się w nie wgłębić”<sup>4</sup>. Brak autentyczności, mijanie się z faktami, pomijanie bardzo istotnych kwestii z życia kapeli – były to główne zarzuty kierowane do twórców filmu<sup>5</sup>. Wszyscy pozostawali jednak zgodni co do największego atutu produkcji: kreacji roli Freddiego Mercury’ego stworzonej przez Ramiego Maleka. Zdobycie siedmiu statuetek było jedynie zwieńczeniem pozytywnych recenzji jego gry aktorskiej. „Gdyby sprowadzić tę produkcję do samej roli gwiazdy serialu «Mr. Robot», to mamy tutaj do czynienia z absolutnie głęboką kreacją. Prawdziwym popisem sztuki aktorskiej, która znacząco i wyraźnie podnosi wartość całego filmu”<sup>6</sup> – napisał polski krytyk Artur Cichmoński.

## 2. METODOLOGIA BADANIA

Celem niniejszego badania było zapoznanie się z opiniami dotyczącymi wizerunku Freddiego Mercury’ego. Do grupy respondentów włączone zostały jedynie te osoby, które oglądały film *Bohemian Rhapsody*. Istotnym aspektem było zbadanie wpływu dzieła na odbiór postaci muzyka. Nieodzownym elementem było również sprawdzenie jak oddziaływanie filmu na emocje (za pomocą manipulacji faktami w ukazaniu życiorysu artysty) zadziałało w kwestii budowania jego wizerunku w oczach respondentów. Krótki test na temat życia Mercury’ego miał pomóc w ocenie poziomu wiedzy ankietowanych oraz sprawdzeniu, czy w celu zapoznania się z życiorysem muzyka posługiwali się również innymi źródłami.

Aby osiągnąć opisane powyżej cele, użyto techniki badawczej, jaką jest ankieta internetowa. Zgodnie z założeniem umożliwiło to stosunkowo szybkie dotarcie do osób, które widziały film *Bohemian Rhapsody*. Skorzystanie z metody ilościowej dało sposobność do zapoznania się z dużą liczbą opinii respondentów w różnym wieku, o wielorakich zainteresowaniach – co miało przełożenie na różnorodność

<sup>3</sup> Nagrody dla *Bohemian Rhapsody* – podsumowanie, data publikacji: 02.03.2019, <https://queenpoland.wordpress.com/2019/03/02/nagrody-dla-bohemian-rhapsody-podsumowanie/> (dostęp: 02.03.2019).

<sup>4</sup> „*Bohemian Rhapsody*”: pierwsze recenzje filmu. Widzowie i krytycy rozczarowani, data publikacji: 25.10.2018, <https://kultura.onet.pl/film/wiadomosci/bohemian-rhapsody-pierwsze-recenzje-filmu-widzowie-i-krytycy-rozczarowani/4xkplvl> (dostęp: 02.03.2019).

<sup>5</sup> K. Vaseley, „*Bohemian Rhapsody*”: ugrzeczniona bajka dla nostalgików, data publikacji: 8.01.2019, <https://krytykapolityczna.pl/kultura/film/bohemian-rhapsody-recenzja-vesely/> (dostęp: 02.03.2019).

<sup>6</sup> U. Korąkiewicz, *Niezwykła osobowość i talent. Rami Malek zasłużył na nagrody*, data publikacji: 07.01.2019, <https://film.wp.pl/niezwykla-osobowosc-i-talent-rami-malek-zasluzyl-na-nagrody-6335901514622593a> (dostęp: 03.03.2019).

udzielonych przez nich odpowiedzi. Anonimowość, wpisująca się w charakter tak opracowanej próby badawczej, zagwarantowała ankietowanym wygodę – sami mogli zdecydować o miejscu oraz czasie wypełnienia formularza i nikt nie miał wpływu na udzielane przez nich odpowiedzi. Indywidualna decyzja o wzięciu udziału w badaniu oraz swoboda, z jaką respondent mógł do niego podejść, wpłynęły znacząco na jakość udzielonych odpowiedzi, które – w przypadku pytań otwartych – były bardzo merytoryczne i rozbudowane.

Do realizacji procesu badawczego doszło za pomocą Formularza Google (odnośnik do badania: <https://forms.gle/wSKAqoF6uifEeWd7>). Link do ankiety umieszczony został w serwisie społecznościowym Facebook wraz ze stosownym opisem zawierającym informację o warunku, który spełniać musi osoba chcąca przystąpić do jej wypełnienia (uprzednie zapoznanie się z filmem *Bohemian Rhapsody*). Zamieszczony został w pięciu wyselekcjonowanych grupach, zrzeszających sympatyków kina oraz na indywidualnych profilach pięciu użytkowników, którzy dobrowolnie zdecydowali się na pomoc przy przeprowadzeniu badania.

Formularz składał się z 17 pytań. Wśród nich znajdowało się 12 pytań zamkniętych – w tym 9 z możliwością udzielenia jednej odpowiedzi oraz 3 dające prawo wielokrotnego wyboru. Wszystkie z nich miały miano „wymaganych” – nie można było ukończyć wypełniania ankiety bez udzielenia na nie odpowiedzi. Poza tym ankieta zawierała 5 pytań otwartych, wymagających dłuższej wypowiedzi (odpowiedzi na 3 z nich nie były obligatoryjne).

Całość formularza podzielona została na 4 części. Pierwsza z nich, składająca się z dwóch pytań zamkniętych, zatytułowana została „informacje o ankietowanym”. Miały one umożliwić poznanie płci i wieku respondentów. Kolejna, nazwana „pytaniami ogólnymi”, zawierała 2 pytania wielokrotnego wyboru oraz 3 otwarte. Odpowiedzi przedstawić miały opinie na temat Freddiego Mercury'ego oraz refleksje związane z jego osobą. Trzecia część – „pytania dotyczące filmu *Bohemian Rhapsody*” – miała na celu pozyskanie opinii respondentów na temat kreacji postaci muzyka ukazanej w dziele wizualnym. W tym celu posłużono się dwoma pytaniami o charakterze otwartym oraz trzema zamkniętymi (w tym dwoma jednokrotnego wyboru). Ostatnią część ankiety stanowił „Krótki test wiedzy o Freddie Mercury”. Zawierała ona 5 pytań zamkniętych, do których zaproponowano 4 warianty odpowiedzi. Wśród nich znajdowała się jedna poprawna oraz 3 błędne – jedna zasugerowana w fabule filmu oraz dwie wymyślone przez autora. Dzięki temu zweryfikowany został poziom wiedzy ankietowanych oraz wpływ, jaki wywarły na nich przekłamania zawarte *Bohemian Rhapsody*. To również pozwoliło dowiedzieć się, ile osób biorących udział w badaniu zbudowało obraz wokalisty Queen jedynie na podstawie wizji twórców filmu, a kto sięgnął do innych, rzetelnych źródeł.

Ankieta utworzona została 5 kwietnia 2019 r. i tego samego dnia opublikowano ją w portalu społecznościowym. Proces jej przeprowadzania w zamyśle trwał 10 dni. Zgodnie z założeniem, ostatni wypełniony formularz wpłynął 15 kwietnia i wtedy też możliwość przystąpienia do badania została zablokowana.

Przez ten czas odpowiedzi na zawarte w formularzu pytania udzieliło 112 osób. Jak już wspomniano, jedynym wymogiem, na podstawie którego osoby zaintere-

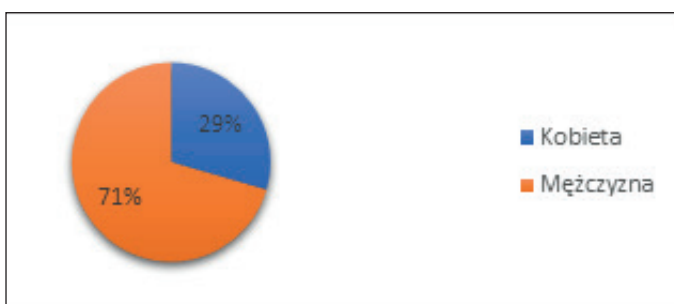
sowane mogły przystąpić do badania, było wcześniejsze zapoznanie się z filmem biograficznym. Poza tym ankietowani poproszeni zostali wyłącznie o podanie wieku i płci, co pozwoliło im na zachowanie poczucia pełnej anonimowości.

### 3. PREZENTACJA WYNIKÓW BADANIA

#### Pytanie 1. Płeć

W przeprowadzonym badaniu udział wzięło 79 kobiet (71%) oraz 33 mężczyzn (29%).

Wykres 1. Płeć

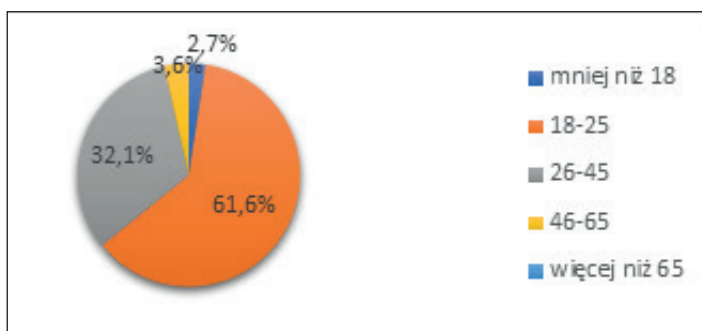


Źródło: badania własne.

#### Pytanie 2. Wiek

Jak pokazują wyniki 61,6% ankietowanych należało do grupy wiekowej od 18 do 25 lat, a 32,1% ankietowanych miało od 26 do 45 lat. Najmniejszy odsetek stanowiły osoby poniżej 18 lat (2,7%) oraz mające od 46 do 65 lat (3,6%). Wśród respondentów nie znalazł się nikt, kto miał więcej niż 65 lat.

Wykres 2. Wiek

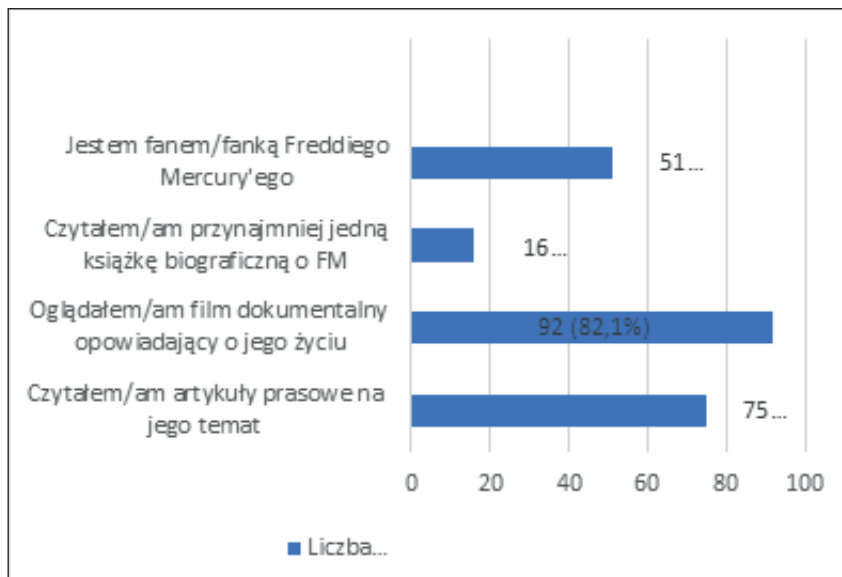


Źródło: badania własne.

### Pytanie 3. Skąd czerpiesz wiedzę o życiu Freddiego Mercury'ego?

Wśród 112 ankietowanych osób znalazło się 51 respondentów, którzy nazwali siebie fanami Freddiego Mercury'ego. Chcąc zapoznać się z życiorysem muzyka, jedynie 16 osób sięgnęło po książkę biograficzną na jego temat, natomiast aż 92 ankietowanych zdecydowało się na seans filmu dokumentalnego. Lekturę artykułów prasowych podjęło 75 osób.

Wykres 3. Źródła wiedzy o Freddie Mercury

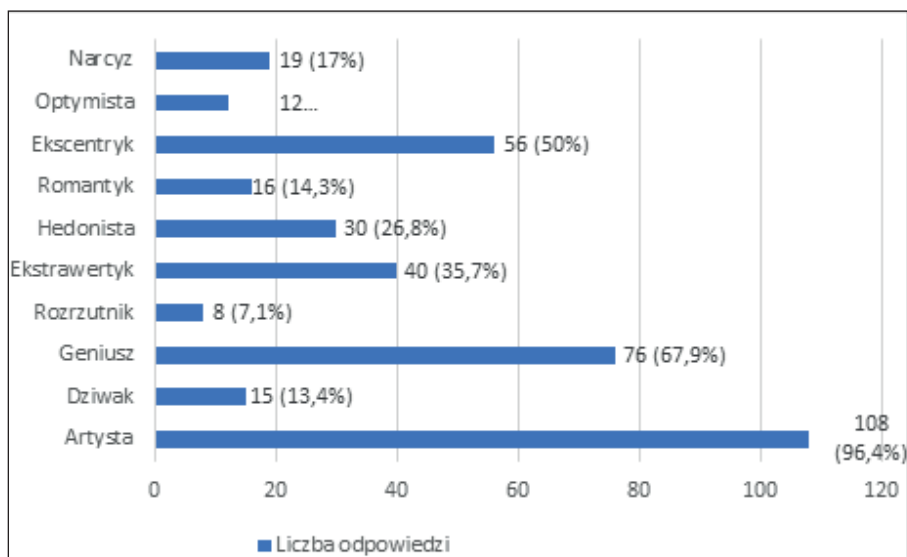


Źródło: badania własne.

### Pytanie 4. Zaznacz 3 określenia, które twoim zdaniem najtrafniej opisują Freddiego Mercury'ego

Chcąc w najbardziej trafny sposób opisać muzyka za pomocą trzech rzeczowników, zdecydowana większość wybrała słowa: artysta (108), geniusz (76) oraz ekscentryk (56). 40 osób zdecydowało się na określenie Mercury'ego mianem ekstrawertyka, 30 – hedonisty, 19 – narcyza, 16 – romantyka, 15 – dziwaka, 12 – optymisty, a najmniej, bo zaledwie 8 osób, nazwało go rozrzutnikiem.

Wykres 4. Rzeczowniki określające Freddiego Mercury'ego

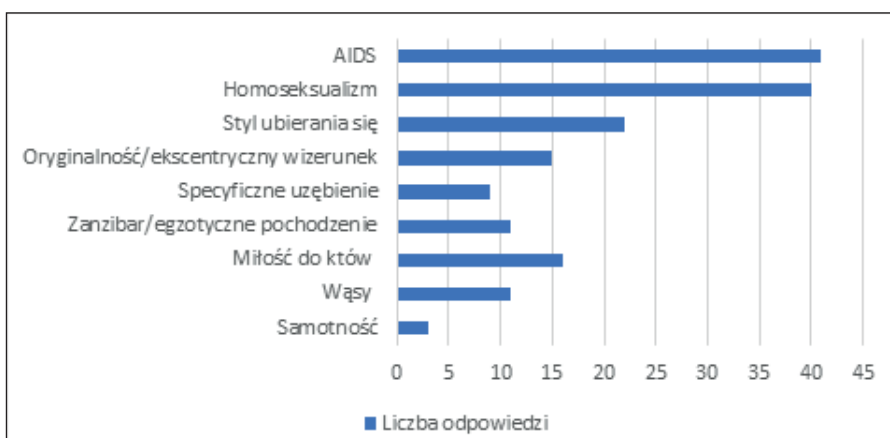


Źródło: badania własne.

#### Pytanie 5. Z czym poza muzyką kojarzysz Freddiego Mercury'ego? Wymień dwie rzeczy

W tym pytaniu otwartym, spośród wielu odpowiedzi wyselekcjonowanych zostało kilka, które padały najczęściej. Wśród nich zdecydowaną przewagę uzyskała choroba, na którą cierpiał muzyk (41) oraz jego homoseksualizm (40). Wymieniane były również: styl ubierania się (22), oryginalność i ekscentryczny wizerunek (15), specyficzne uzębienie (9), Zanzibar oraz egzotyczne pochodzenie (11), miłość do kotów (16) czy wąsy (11). Wśród odpowiedzi swoje miejsce znalazła również samotność, którą wskazały 3 osoby.

Wykres 5. Skojarzenia na temat Freddiego Mercury'ego

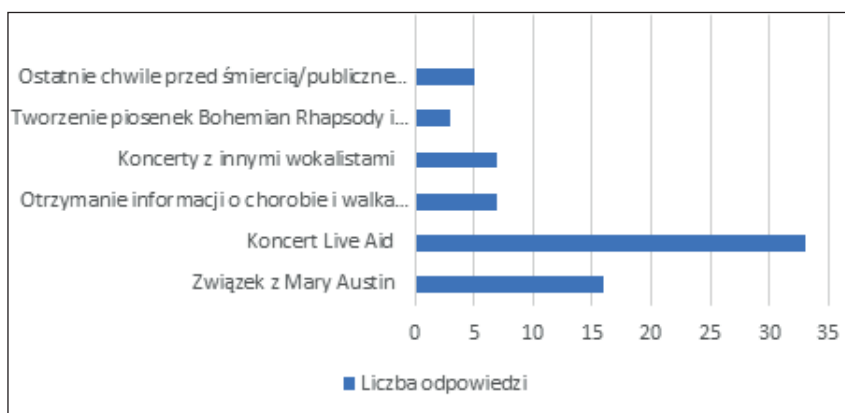


Źródło: badania własne.

### Pytanie 6. Które wspomnienie z życia Freddiego zapadło Ci najbardziej w pamięć? Dlaczego?

Wśród 96 udzielonych odpowiedzi dało się wyróżnić kilka wydarzeń, które powtarzały się najczęściej. Na pierwszym miejscu uplasował się koncert Live Aid (napisały o nim 33 osoby) – jako najznakomitszy i najlepiej zapamiętany występ frontmana Queen. Szesnastu osobom, najbardziej w pamięć zapadł związek z Mary Austin, natomiast 7 osób zapamiętało najlepiej kolejno: otrzymanie informacji o chorobie i walkę z nią oraz koncerty z innymi wokalistami. Ostatnie chwile przed śmiercią i przyznanie się do choroby były najistotniejsze dla pięciu osób, natomiast trójka respondentów zapamiętała najlepiej tworzenie piosenek *Bohemian Rhapsody* i *Show must go on*.

Wykres 6. Najlepiej zapamiętane wspomnienia z życia Freddiego Mercury'ego



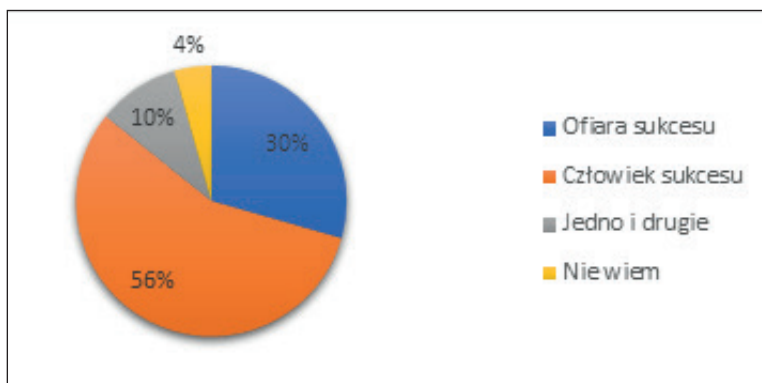
Źródło: badania własne.

### Pytanie 7. Człowiek sukcesu, czy ofiara sukcesu?

**Które z określeń Twoim zdaniem lepiej pasuje do muzyka?  
Uzasadnij swoją odpowiedź**

To pytanie otwarte zgromadziło wiele rozbudowanych, merytorycznych wypowiedzi. 56% ankietowanych stwierdziło, iż Freddiego Mercury'ego należy określić mianem człowieka sukcesu. Wśród najczęstszych uzasadnień pojawiały się: osiągnięcia w dziedzinie muzyki, rozpoznawalność do dnia dzisiejszego, dotarcie na szczyt list przebojów dzięki własnej determinacji i pracy. 30% respondentów zakwalifikowało muzyka jako „ofiara sukcesu”. Wśród głównych argumentów potwierdzających tę tezę pojawiły się m.in.: trudności w relacjach, sięganie po używki, przedwczesna śmierć czy kontrowersje związane z jego seksualnością. 10% stwierdziło, że oba określenia są trafne w opisie gwiazdora, natomiast pozostałe 4% udzieliło odpowiedzi „nie wiem”.

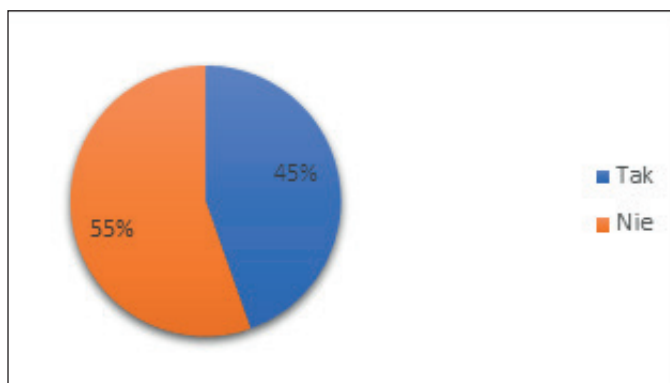
Wykres 7. Freddie Mercury jako człowiek bądź ofiara sukcesu



Źródło: badania własne.

**Pytanie 8. Czy uważasz, że *Bohemian Rhapsody* jest wiarygodnym, rzetelnym źródłem wiedzy o życiu Freddiego Mercury'ego?**

Niewiele ponad połowa ankietowanych (55%) uznała, że film *Bohemian Rhapsody* nie zalicza się w poczet rzetelnych źródeł wiedzy o muzyku. Pozostałe 45% uznało film za wiarygodny.

Wykres 8. *Bohemian Rhapsody* jako wiarygodne źródło wiedzy o Freddie Mercury'm

Źródło: badania własne.

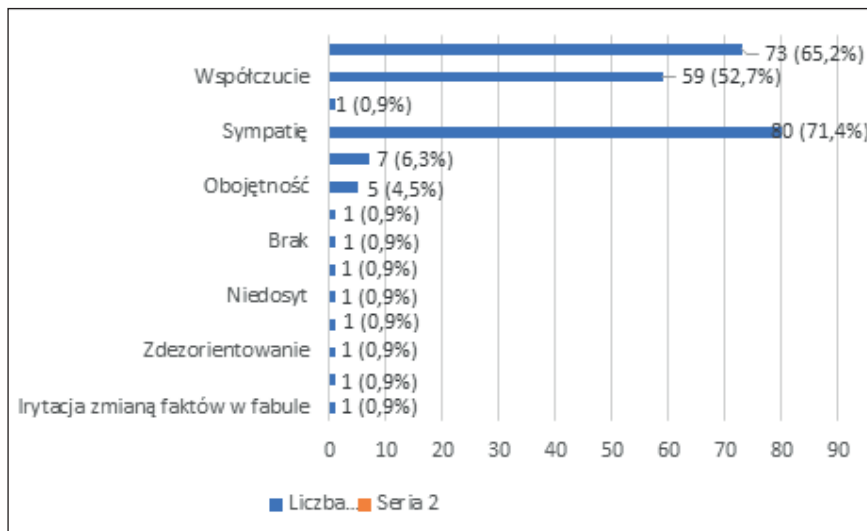
**Pytanie 9. Historia postaci wykreowanej przez Ramiego Maleka, wzbudziła we mnie następujące emocje**

Najwięcej osób, po zapoznaniu się z dziejami postaci Freddiego Mercury'ego, odczuła w stosunku do niego sympatię (80 osób) i podziw (73 osoby). Wśród ankietowanych znalazło się również 59 osób, w których kreacja Ramiego Maleka wzbudziła współczucie. 7 osób natomiast poczuło zażenowanie, a 5 – obojętność. Po-



jedyncze osoby doświadczyły takich emocji jak: zazdrość, ciekawość, zachwyt, niedosyt, zaciekawienie, dezorientacja, szacunek. Znalazła się również osoba, które nie odczuła żadnych emocji (1) oraz jedna, która poczuła się zirytowana zmianą faktów w fabule filmu.

Wykres 9. Emocje wzbudzone przez Ramiego Maleka

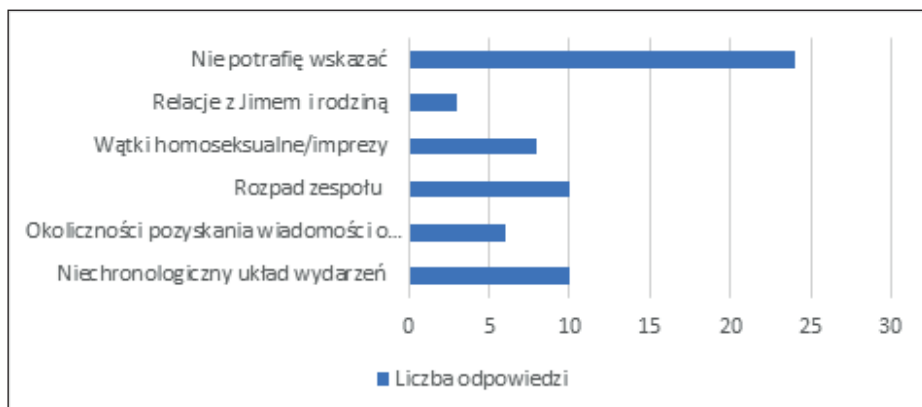


Źródło: badania własne.

**Pytanie 10. Czy w filmie pojawiły się nieścisłości związane z życiorysem Freddiego Mercury'ego, które w sposób szczególny zapadły Ci w pamięć? Jeśli tak, opisz je krótko**

Spośród 61 osób, które udzieliły odpowiedzi na to pytanie, 24 nie potrafiły wskazać nieścisłości w filmie. Dziesięciu osobom w sposób szczególny w pamięci zapadł brak chronologicznego układu wydarzeń z życia Mercury'ego. Nieścisłość zawartą w przedstawieniu okoliczności zapoznania się z diagnozą choroby zauważyło sześćoro ankietowanych. Niezgodność z prawdą w ukazaniu rozpadu zespołu odnotowało 10 osób. 8 odpowiadających stwierdziło, iż wątki homoseksualne oraz ujęcia imprez w *Bohemian Rhapsody* wpisywały się na listę nieścisłości. Co więcej, znalazły się 3 osoby, które w odpowiedzi zawarły kwestię relacji z rodziną i długoletnim partnerem – Jimem.

Wykres 10. Nieścisłości dotyczące życiorysu, które zauważono w filmie

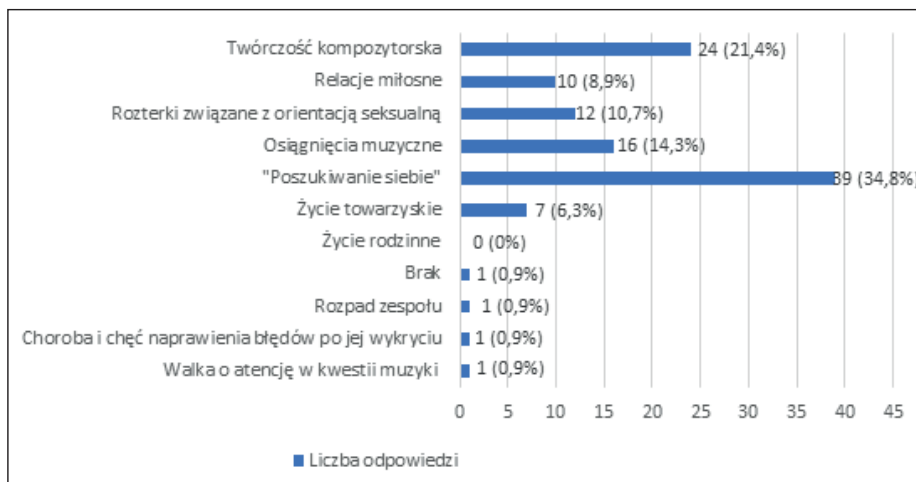


Źródło: badania własne.

### Pytanie 11. Który z aspektów życia Freddiego został twoim zdaniem najmocniej wyeksponowany w filmie?

Spośród wariantów aspektów zawartych w filmie zasugerowanych w pytaniu, ankietowani najmocniej wyeksponowanym określili „poszukiwanie siebie” (39 osób). 24 osoby zaznaczyły „twórczość kompozytorską”, 16 osiągnięcia muzyczne, 12 rozterki związane z orientacją seksualną, 10 relacje miłosne, natomiast 7 życie towarzyskie. Nie znalazł się nikt, kto uważałby, że najmocniej wyeksponowane zostało życie rodzinne muzyka. 4 osoby skorzystały z możliwości dopisania własnych odpowiedzi. Wśród nich znalazły się: brak jakichkolwiek z aspektów, rozpad zespołu, choroba i chęć naprawienia błędów po jej wykryciu oraz walka o uwagę w kwestii muzyki.

Wykres 11. Najmocniej wyeksponowane aspekty w filmie

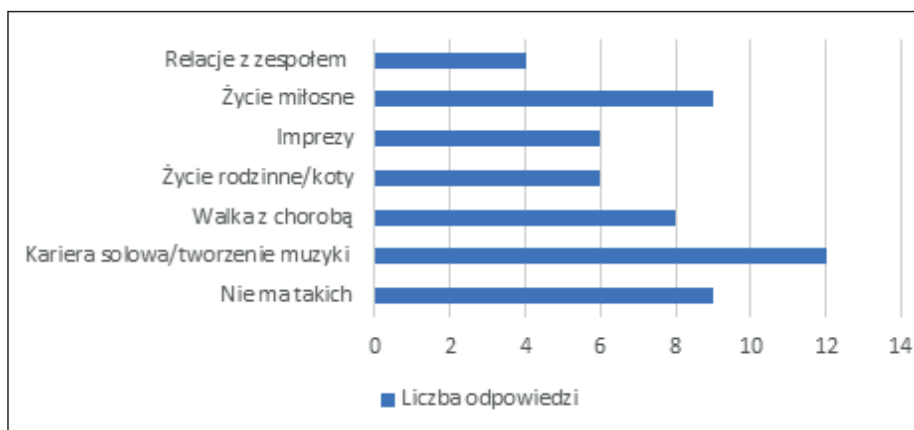


Źródło: badania własne.

**Pytanie 12. Czy istnieje wątek z życia Freddiego, który Twoim zdaniem zasługiwał na większą uwagę/rozwinięcie? Jeśli tak, opisz go pokrótce**

Ze względu na nieobowiązkowy charakter odpowiedzi na to pytanie padły 53 merytoryczne odpowiedzi. Wśród ankietowanych znalazło się 12 osób twierdzących, iż w filmie zabrakło zwrócenia uwagi na aspekt muzycznej twórczości oraz kariery solowej muzyka. 9 kolejnych zauważyło brak dostatecznego skupienia uwagi na wątkach miłosnych. 8 osób zasygnalizowało niewystarczającą ilość materiału dotyczącego walki z chorobą. Respondenci zauważyli również brak dostatecznej ilości informacji o rodzinie i kotach (5 osób), imprez znamiennych dla muzyka (6 osób) oraz relacji z zespołem (4 osoby). Znalazło się również 9 osób, które stwierdziły, że nie istnieją wątki, które zasługiwały na większą uwagę czy rozwinięcie.

Wykres 12. Wątki zasługujące na większą uwagę.

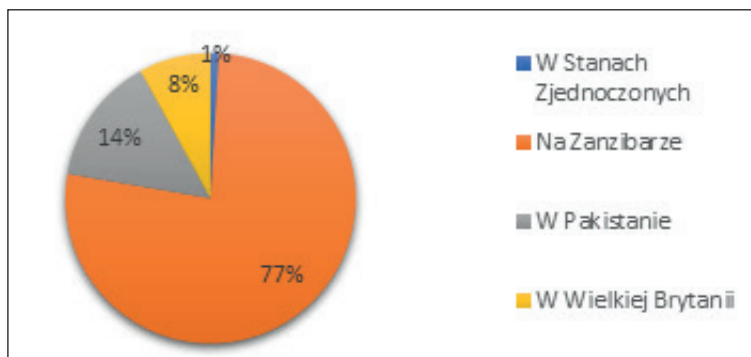


Źródło: badania własne.

**Pytanie 13. Gdzie urodził się Freddie Mercury?**

Poprawnej odpowiedzi (tzn. na Zanzibarze) udzieliło 77% ankietowanych. 14% z nich stwierdziło, że muzyk pochodził z Pakistanu, 8% uznało, że urodził się w Wielkiej Brytanii, natomiast 1% osób biorących udział w badaniu było przekonanych, że wywodził się ze Stanów Zjednoczonych.

Wykres 13. Miejsce urodzenia Freddiego Mercury'ego

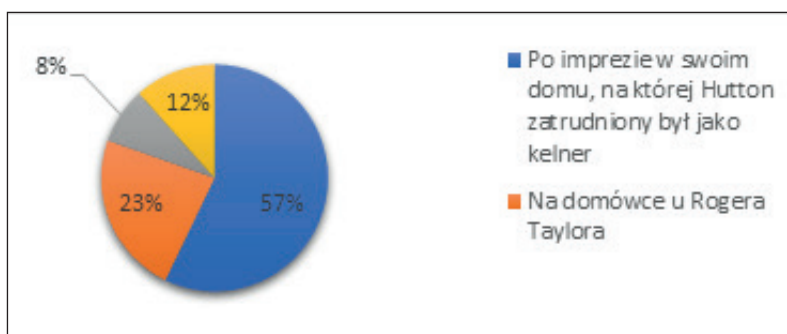


Źródło: badania własne.

#### Pytanie 14. W jakich okolicznościach Freddie poznał swojego partnera Jima Huttona?

Jedynie 4% respondentów zdawała sobie sprawę z tego, że Mercury i Hutton zapoznali się w nocnym klubie „Copacabana”. Większość (58%) błędnie uznała, że do pierwszego spotkania doszło podczas wizyty w salonie fryzjerskim. 27% zasugerowało się błędnym przekazem z filmu *Bohemian Rhapsody*, w którym to mężczyźni poznają się po imprezie w domu muzyka, na której Hutton zatrudniony był jako kelner. 11% miało wrażenie, że do poznania doszło na domówce u kolegi z zespołu – Rogera Taylora.

Wykres 14. Okoliczności poznania Jima Huttona



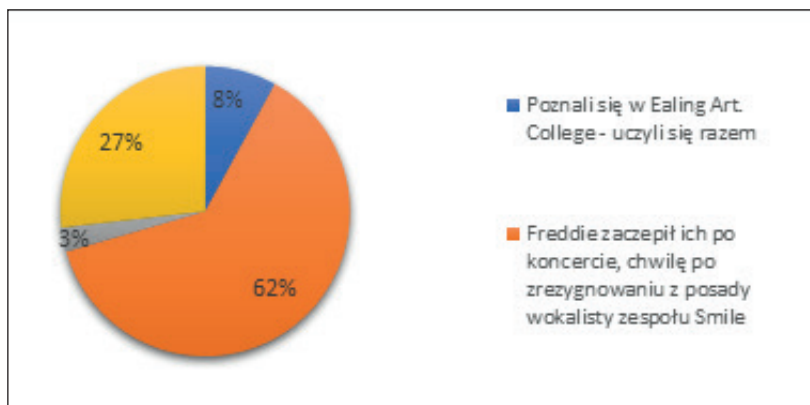
Źródło: badania własne.

#### Pytanie 15. Jak Mercury poznał przyszłych kolegów z grupy „Queen” – Briana Maya i Rogera Tylora?

Zdecydowana większość (62%) ankietowanych udzieliła błędnej odpowiedzi, zwiędzona przekłamaniem zawartym w filmie biograficznym. Według nich Freddie zaczął członków zespołu po koncercie, chwilę po tym jak z posady wokalisty

zrezygnował Tim Staffel. Poprawnej odpowiedzi, zgodnie z którą ten sam kolega poznał ich ze sobą, udzieliło 27% respondentów. 8% stwierdziło, że musieli poznać się w Ealing Art. College, gdzie razem się uczyli, natomiast 3% było pewnych, że mężczyźni poznali się na koncercie Jimiego Hendrixa.

Wykres 15. Okoliczności poznania Briana Maya i Rogera Tylora

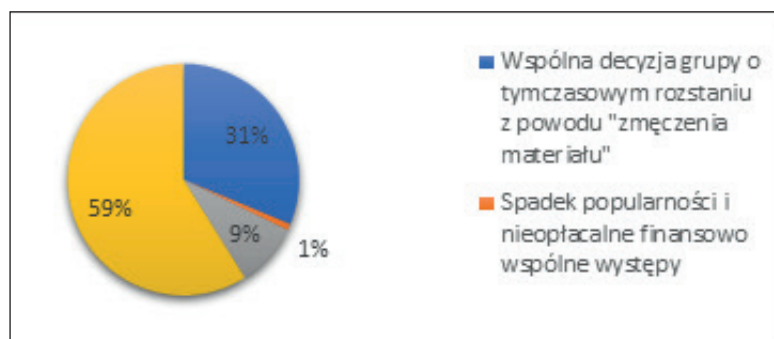


Źródło: badania własne.

### Pytanie 16. Co było przyczyną zawieszenia działalności zespołu „Queen” w 1983 r.?

Poprawną odpowiedzią na to pytanie był wariant: „Wspólna decyzja grupy o tymczasowym rozstaniu z powodu «zmęczenia materiału»”. Udzieliło jej 31% ankietowanych. Ponad połowa (59%) przekonana była, że to decyzja Freddiego o rozpoczęciu kariery solowej zadecydowała o zawieszeniu działalności. 9% przyczyny zawieszenia działalności upatrywało w skonfliktowaniu kapeli przez menagera (taka sugestia pojawiła się w filmie). 1% respondentów – w spadku popularności i nieopłacalnych finansowo wspólnych występach.

Wykres 16. Przyczyna zawieszenia działalności zespołu w 1983 r.

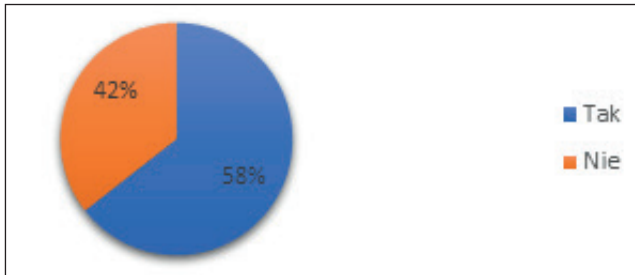


Źródło: badania własne.

### Pytanie 17. Czy podczas koncertu Live Aid w 1985 r. Freddie wiedział, że ma AIDS?

Mercury diagnozę potwierdzającą przypuszczenia o chorowaniu na AIDS otrzymał w 1987 r., dlatego nie mógł mieć świadomości, że jest chory podczas koncertu na Wembley. Poprawnej odpowiedzi udzieliło więc 42% ankietowanych. Pozostałe 58% błędnie stwierdziło, że muzyk był świadomy choroby podczas koncertu Live Aid.

Wykres 17. Świadomość choroby w 1985 r.



Źródło: badania własne.

## 4. OMÓWIENIE WYNIKÓW BADANIA

### Mercury w opinii respondentów

Zmarły w 1991 r. muzyk, Freddie Mercury, po dziś pozostaje osobą rozpoznawalną, której życiem i twórczością interesują się kolejne pokolenia. Wśród większości osób, które obejrzały film *Bohemian Rhapsody* i podjęły decyzję o wzięciu udziału w badaniu ilościowym, muzyk wzbudza pozytywne emocje. Najliczniejszą grupą zainteresowanych jego życiem są kobiety, które stanowiły aż 71% badanych. Z pewnością dużą rolę odgrywają tutaj: atrakcyjność fizyczna wokalisty i aspekty miłosne, które są elementami życiorysu wzbudzającymi największą ciekawość.

Zainteresowanie muzykiem nie zawsze stanowi formę idolatrii. Wśród 112 ankietowanych osób 51 nazwało siebie fanami Mercury'ego. Mimo to niemalże wszyscy ankietowani w badaniu wypowiadają się o nim przychylnie i ukazują go jako człowieka godnego podziwu i cieszącego się ogólną sympatią. Większość respondentów (56%) uważa go za człowieka sukcesu, który za pomocą ciężkiej pracy, własnego wysiłku i zaangażowania zasłużył na miano jednego z najwybitniejszych wokalistów w historii.

W świadomości zdecydowanej większości osób biorących udział w badaniu Freddie Mercury jawi się jako artysta, geniusz i ekscentryk. Jest to cenny aspekt badania, który autorce niniejszej pracy licencjackiej potwierdził trafność określeń użytych w tytule pracy (brzmi on: „Artysta, ekscentryk, geniusz – wizerunek Freddiego Mercury'ego na podstawie biografii autorstwa Lesley-Ann Jones i filmu *Bohemian Rhapsody*”). Utożsamianie muzyka z artystą czy geniuszem nie dziwi, gdy weźmie się pod uwagę fakt, że wszyscy ankietowani zgodzili się co do tego, że Freddie Mercury

w pierwszej kolejności kojarzy się z wybitnym talentem muzycznym. Najprawdopodobniej dlatego wspomnieniem, które najmocniej zapisało się w pamięci ankietowanych, jest koncert Live Aid okrzyknięty jednym z najlepszych występów frontmana Queen w całej jego działalności scenicznej. Argumenty potwierdzające wybór tego określenia, pojawiały się wielokrotnie w odpowiedziach na inne pytania. Oryginalna, charakterystyczna osobowość przejawiająca się w niepospolitych zachowaniach scenicznych czy w sposobie ubierania była powodem licznych kontrowersji, a w rezultacie zaowocowała olbrzymim zainteresowaniem.

Poza płaszczyzną muzyczną, która stanowi najistotniejszy element budowania jego wizerunku i czyni go postacią godną podziwu w oczach osób zainteresowanych jego działalnością, ważnymi aspektami są również te związane z życiem prywatnym. Choroba AIDS, z którą mierzył się przez ostatnie lata życia, i niespodziewana śmierć stanowią drugi w kolejności pryzmat rzutujący na jego wizerunek. Stanowi to powód odczuwanego współczucia i podziwu dla hartu ducha, który pokazał, starając się mimo trudności żyć pełnią życia i realizować swoje plany. Ścisłe powiązanie ma z tym również kwestia jego orientacji seksualnej, która budzi kontrowersje i przekłada się na postrzeganie go jako człowieka zagubionego, niespełnionego na płaszczyźnie miłosnej i pokrzywdzonego przez los.

## 5. *BOHEMIAN RHAPSODY* A WIZERUNEK MERCURY'EGO – WNIOSKI

Film *Bohemian Rhapsody*, przyczynił się znacznie do zbudowania wizerunku Freddiego Mercuriego i utrwalenia w pamięci odbiorców informacji niezgodnych z prawdą.

Wśród 112 respondentów, znalazło się jedynie 16 osób, które przyznały, że zapoznały się z treścią książek biograficznych. Aż 92 badanych zaznaczyło, że w celach pogłębienia wiedzy sięgnęli po filmy dokumentalne na temat muzyka, a 75 zapoznało się z artykułami prasowymi na jego temat. Jak wiadomo jednak, publikacje internetowe nie oddają w pełni rzeczywistości, a opisują jedynie wybrane elementy czy zdarzenia z życia. Filmy dokumentalne, ograniczone stosunkowo niewielką ilością czasu na przekazanie najistotniejszych informacji, również pozostawiają wiele niedopowiedzeń.

Mimo iż 55% ankietowanych przyznało, że film nie stanowi rzetelnego źródła wiedzy na temat Freddiego Mercury'ego, łatwo jest zauważyć, że sama świadomość nie popchnęła wielu do weryfikacji zawartych w fabule informacji w innych źródłach. Jedynym pytaniem, na które większość udzieliła poprawnej odpowiedzi, było pochodzenie muzyka. Fakt, iż muzyk pochodził z Zanzibaru, został w filmie mocno wyeksponowany. Niewiele osób zdawało sobie z tego wcześniej sprawę, gdyż sam muzyk niechętnie opowiadał mediom o miejscu swojego urodzenia.

W pozostałych pytaniach większość respondentów udzielała błędnych odpowiedzi. Łatwo jest zauważyć, że przekłamane w filmie biograficznym obrazy – dołączenia Freddiego do zespołu, warunków poznania się z partnerem Jimem Huttonem

oraz kolegami z Queen, powodu zawieszenia działalności kapeli i okoliczności poznania diagnozy choroby – zapisały się w świadomości osób, które obejrzały film, jako prawdziwe.

Zdecydowana większość respondentów nie potrafi wskazać nieścisłości pojawiających się w fabule filmu. Wśród osób, które zdają sobie sprawę z przekłamań, najwięcej jest tych, którzy zauważają błędy w ułożeniu chronologicznym wydarzeń.

Zawarty w filmie obraz Freddiego Mercury'ego, skrzywdzonego przez los, pogubionego, nierozumianego przez otaczających go ludzi, a mimo to odnoszącego sukcesy muzyczne i dążącego z uporem do celu, wzbudził głównie podziw, sympatię i współczucie.

Należy więc przyznać, że film biograficzny odcisnął piętno na wizerunku Freddiego Mercury'ego – na sposobie jego postrzegania przez widzów oraz na ich wiedzy na temat poszczególnych aspektów jego życia. Postawił go w pozycji osoby mało decyzyjnej w kwestiach własnej egzystencji, ulegającej presji otaczających go ludzi i wydarzeń, którym musiał stawiać czoła.

## 6. ANEKS: KWESTIONARIUSZ PYTAŃ DO BADANIA ANKIETOWEGO

1. Płeć
  - Kobieta
  - Mężczyzna
2. Wiek
  - Mniej niż 18
  - 18–25
  - 26–46
  - 46–65
  - Więcej niż 65
3. Zaznacz zdania zgodne z prawdą:
  - Jestem fanem/fanką Freddiego Mercury'ego
  - Czytałem/am przynajmniej jedną książkę biograficzną o FM
  - Oglądałem/am film dokumentalny opowiadający o jego życiu
  - Czytałem/am artykuły prasowe na jego temat
4. Zaznacz 3 określenia, które Twoim zdaniem najtrafniej opisują Freddiego Mercury'ego:
  - Artysta
  - Dziwak
  - Geniusz
  - Rozrzutnik
  - Ekstrawertyk
  - Hedonista
  - Romantyk



- Ekscentryk
  - Optymista
  - Narcyz
5. Z czym poza muzyką kojarzysz Freddiego Mercury'ego? Wymień 2 rzeczy.
  6. Które wspomnienie z życia Freddiego zapadło Ci najbardziej w pamięć? Dlaczego?
  7. Człowiek sukcesu, czy ofiara sukcesu? Które z określeń Twoim zdaniem lepiej pasuje do muzyka? Uzasadnij swoją odpowiedź.
  8. Czy uważasz, że *Bohemian Rhapsody* jest wiarygodnym, rzetelnym źródłem wiedzy o życiu Freddiego Mercury'ego?
    - Tak
    - Nie
  9. Historia postaci wykreowanej przez Ramiego Maleka wzbudziła we mnie następujące emocje:
    - Podziw
    - Współczucie
    - Zazdrość
    - Sympatię
    - Zażenowanie
    - Obojętność
    - Inna odpowiedź...
  10. Czy w filmie pojawiły się nieścistości związane z życiorysem Freddiego Mercury'ego, które w sposób szczególny zapadły Ci w pamięć? Jeśli tak, opisz je krótko.
  11. Który z aspektów życia Freddiego został Twoim zdaniem najmocniej wyeksponowany w filmie?
    - Twórczość kompozytorska
    - Relacje miłosne
    - Rozterki związane z orientacją seksualną
    - Osiągnięcia muzyczne
    - „Poszukiwanie siebie”
    - Życie towarzyskie
    - Życie rodzinne
    - Inna odpowiedź...
  12. Czy istnieje wątek z życia Freddiego, który Twoim zdaniem zasługiwał na większą uwagę/rozwinięcie? Jeśli tak, opisz go pokrótce.
  13. Gdzie urodził się Freddie Mercury?
    - W Wielkiej Brytanii
    - W Pakistanie
    - Na Zanzibarze
    - W Stanach Zjednoczonych

14. W jakich okolicznościach Freddie poznał swojego partnera Jima Huttona?
  - Podczas wizyty w salonie fryzjerskim
  - W londyńskim klubie nocnym „Copacabana”
  - Na domówce u Rogera Taylora
  - Po imprezie w swoim domu, na której Hutton zatrudniony był jako kelner
15. Jak Mercury poznał przyszyłych kolegów z grupy „Queen”
  - Briana Maya i Rogera Tylora?
  - Przedstawił ich sobie Tim Staffell – pierwszy wokalista zespołu, którego Freddie poznał w Ealing Art College
  - Zaprzyjaźnili się na koncercie Jimiego Hendrixa
  - Freddie zaczął ich po koncercie, chwilę po zrezygnowaniu z posady wokalisty zespołu Smile
  - Poznali się w Ealing Art College
16. Co było przyczyną zawieszenia działalności zespołu „Queen” w 1983 r.?
  - Decyzja Freddiego o rozpoczęciu kariery solowej
  - Skonfliktowanie kapeli przez managera Paula Prentera
  - Spadek popularności i nieopłacalne finansowo wspólne występy
  - Wspólna decyzja grupy o tymczasowym rozstaniu z powodu „zmęczenia materiału”
17. Czy podczas koncertu Live Aid w 1985 r. Freddie wiedział, że ma AIDS?
  - Tak
  - Nie

## BIBLIOGRAFIA

- Bleumer H., *Bohemian Rhapsody*, Zeitschrift für Literaturwissenschaft und Linguistik 46 (2016), nr 2, 253–269.
- Bohemian Rhapsody: pierwsza recenzja filmu. Widzowie i krytycy rozzarowani*, data publikacji: 25.10.2018, <https://kultura.onet.pl/film/wiadomosci/bohemian-rhapsody-pierwsze-recenzje-filmu-widzowie-i-krytycy-rozzarowani/4xkp1vl> (dostęp: 02.03.2019).
- Butkiewicz M., Gralczyk A., Marcyński K., *Wirtualne targowisko. O reklamie, marketingu i promowaniu się w Internecie*, Warszawa 2017.
- Jones L.A., *Bohemian Rhapsody: the definitive biography of Freddie Mercury*, London: Hodder & Stoughton 2018.
- Jones L.A., *Freddie Mercury. Biografia legendy*, tłum. z ang. M. Kisiel-Małecka, Ł. Małecki, Wrocław: Wydawnictwo Dolnośląskie 2012.
- Kalisz A., Tyc E., *Autopromocja, autoprezentacja, wizerunek w mediach audiowizualnych*, Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego 2018.
- Kita M., Ślawska M., *Transdyscyplinarność badań nad komunikacją medialną*, t. 1: *Stan wiedzy i postulaty badawcze*, Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego 2012.
- Kosińska E., *Marketing międzynarodowy. Zarys problematyki*, Warszawa: Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne 2008.
- Korąkiewicz U., *Niezwykła osobowość i talent. Rami Malek zasłużył na nagrody*, data publikacji: 07.01.2019, <https://film.wp.pl/niezwykla-osobowosc-i-talent-rami-malek-zasluzyl-na-nagrody-6335901514622593a> (dostęp: 03.03.2019).

- Nagrody dla Bohemian Rhapsody – podsumowanie*, data publikacji: 02.03.2019, <https://queenpoland.wordpress.com/2019/03/02/nagrody-dla-bohemian-rhapsody-podsumowanie/> (dostęp: 02.03.2019).
- Olędzki J., *Public relations i marketing medialny: zarządzanie komunikacją i wizerunkiem w nauce o mediach*, *Studia Medioznawcze* 2013, nr 4 (55), 27–35.
- Siennica A., *Bohemian Rhapsody – oto najlepiej zarabiający film biograficzny. Jest rekord*, data publikacji: 17.12.2018, <https://naekranie.pl/aktualnosci/bohemian-rhapsody-oto-najlepiej-zarabiajacy-film-biograficzny-jest-rekord-3865694> (dostęp: 02.03.2019).
- Sobocińska M., *Tożsamość, rola i mit artysty jako uwarunkowania jego wizerunku*, *Zarządzanie w Kulturze* 20 (2019), nr 2, 143–155.
- Wojcik K., *Public relations. Wiarygodny dialog z otoczeniem*, Warszawa: Wolters Kluwer 2005.
- Vaseley K., „*Bohemian Rhapsody*”: *ugrzeczniiona bajka dla nostalgików*, data publikacji: 08.01.2019, <https://krytykapolityczna.pl/kultura/film/bohemian-rhapsody-recenzja-vesely/> (dostęp: 02.03.2019).

## FREDDIE MERCURY'S MEDIA IMAGE BASED ON THE FILM *BOHEMIAN RAPSONY*

### A SURVEY REPORT

#### Summary

A biographical film *Bohemian Rhapsody* which was released at the end of 2018 is evidence that the life and work of Freddy Mercury is interesting for subsequent generations. Discussions about the musician who died 28 years ago, the questions asked by viewers after watching the movie and doubts related to its credibility became an inspiration to write this work. Its main objective is a deep analysis of the artist's media image and answer to the question: what was the influence of *Bohemian Rhapsody* on our reception of Freddy Mercury? What parts of his biography are most strongly promoted by the media?

This article includes a presentation of research results the aim of which was to get information how responders perceive Mercury's image and verification of the level of their knowledge about his life. In order to reach the above mentioned aims we applied online survey as a research technique. It was implemented with the help of google forms which was placed in five selected fan groups on Facebook. The results allowed us to state that *Bohemian Rhapsody* contributed much to Freddy Mercury's image creation and made them remember information which is not consistent with the truth.

**Key words:** Freddie Mercury, media image, *Bohemian Rhapsody*, music, movie, biography, manipulation

#### Nota o Autorce

**Barbara Łucja WOJŃSKA** – studentka pierwszego roku studiów magisterskich na kierunku Komunikacja medialno-marketingowa w Instytucie Edukacji Medialnej i Dziennikarstwa na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie. Licencjatka dziennikarstwa i komunikacji społecznej. Prezes Koła Naukowego Instytutu Edukacji Medialnej i Dziennikarstwa. Zainteresowania badawcze: wizerunek medialny, nowe media, komunikacja społeczna, propaganda i manipulacja w mediach, psychologia mediów.  
Kontakt e-mail: [barbaralucjarita@gmail.com](mailto:barbaralucjarita@gmail.com)